

F. AUDOUZE și J.-C. COURTOIS, *Les épingles du Sud-Est de la France*, PBF, XIII, 1; editura C.H. Beck, München, 1970, 74 p. (incl. indici) și 30 planșe cu o hartă a descoperirilor.

De fapt lucrarea tratează doar acele din cinci departamente din SE-ul Franței: Drôme, Isère, Hautes-Alpes, Savoie și Haute-Savoie. Materialului din celelalte departamente provensele li va fi rezervat un volum aparte. Aici se publică 569 de ace, foarte multe plnă acum inedite. De remarcat că 460 de ace (aproximativ patru cincimi) provin din așezările lacustre ale bronzului final francez (respectiv Hallstattului timpuriu central-european). Puține piese s-au găsit în depozite (22); și mai puține (15) în morminte. Acele din bronzul timpuriu și mijlociu sînt relativ rar reprezentate. Este vizibilă o dezvoltare considerabilă, atât tipologică, cît și numerică, la sfîrșitul epocii bronzului și în Hallstatt-ul vechi.

Apărută în limba franceză, lucrarea se depărtează în multe privințe de la schema publicațiilor PBF. De asemenea, spre deosebire de lucrări similare, determinarea tipologică este tratată aici la un loc cu cea cronologică. Se fac puține considerații horologice. Dealtfel autorii definesc ei înșiși cartea ca „o lucrare de referință”, nu o monografie.

Pentru a evita anumite repetiții se dă în încheiere o privire succintă asupra inventarului stațiunilor lacustre în care s-au găsit ace. Cartea este însoțită, în afară de indici, de o listă bibliografică a principalelor lucrări consultate. Desenele au fost făcute, în marea lor majoritate, de autori. Sînt ilustrate numai puține complexe cu descoperiri „închise” și acelea exclusiv din ultima perioadă.

Desigur, la unele categorii de obiecte cu o largă răspîndire, cum sînt în cazul de față acele, nu sînt totdeauna posibile monografii zonale iar, cel puțin deocamdată, nici lucrări de ansamblu, care să trateze multe mii de piese de pe teritorii depărtate. O situație similară prezintă secerile, topoarele cu arpioare, culturile etc. Pentru început sînt necesare lucrări cu caracter de catalog, care să preceadă o monografie vastă, fapt de domeniul viitorului mai îndepărtat. Pe această linie a lucrărilor preliminare se înscrie și cartea aici prezentată.

A. Vulpe

LAJOS BALLA, TERÉZIA P. BUOCZ, ZOLTÁN KÁDÁR, ANDRÁS MÓCSY, TIHAMÉR SZENTLÉLEKY, *Die römischen Steindenkmäler von Savaria*, herausgegeben von András Mócsy und Tihamér Szentléleky, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971, 144 p., 191 pl. și trei hărți.

Ne aflăm în fața uneia din cele mai importante colecții de monumente de piatră din Pannonia. Volumul însumează, în afara cata-

logului propriu-zis, patru capitole, dintre care primele trei sînt o prezentare istorică a așezării, după cum urmează: I, T.P. Buocz